

Nr 50.

Ankom till riksdagens kansli den 20 maj 1938 kl. 3 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckt motion angående utredning om
statspolisens verksamhet och existensberättigande m. m.*

I en inom riksdagen väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 284 i andra kammaren, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Flyg m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte besluta »att i skrivelse till regeringen hemställa, att denna låter verkställa snabb utredning om statspolisens verksamhet och existensberättigande med sikte på avskaffandet av denna del av polisväsendet samt att inkomma till riksdagen med de förslag, vartill denna utredning kan leda, samt att i skrivelse till regeringen hemställa om omedelbart upphävande av de bestämmelser i reglementet för statspolisens verksamhet, enligt vilka Folkets hus och Folkets parker samt därmed jämförliga offentliga möteslokaler och platser kan åläggas att hålla statspolis vid fester och nöjestillställningar anordnade av lokalernas och parkernas styrelser eller olika lokala folkliga organisationer.»

I fråga om de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Enligt statsmakternas beslut år 1932 inrättades från och med den 1 januari 1933 en särskild statspolis, avsedd dels för att biträda med ordningens upprätthållande i riket i allmänhet, särskilt då extraordinärt behov av polis förekommer, och i all synnerhet då på en och samma plats en större polisstyrka erfordras, och dels för att å landsbygden biträda med vanliga polisuppgifter, framför allt övervakande av vägtrafiken ävensom av tillämpningen av författningar rörande jakt och fiske, samt med tillsyn över landstrykare och smugglare m. m. 1932 års beslut innebar även en förstärkning av kriminalpolisorganisationen.

Statspolisavdelningar finnas för närvarande i 19 städer. Dessa skola sammanlagt såsom ordningsstatspolis tillhandahålla 8 kommissarier, 25 överkonstaplar och 237 konstaplar eller tillhopa 270 man. För tjänstgöring såsom kriminalstatspolis åter skola 22 städer tillhandahålla 1 kommissarie, 1 biträdande kommissarie, 18 överkonstaplar och 48 konstaplar eller sammanlagt 68 man. I fråga om kriminalstatspolisen är dock den beslutade organisationen ännu icke fullt genomförd, så vitt gäller städerna Skövde, Kalmar och Umeå. Jämlikt beslut vid 1936 års riksdag skall ordningsstatspolisen årligen under tiden 15 april—14 oktober erhålla en tillfällig för-

stärkning av 50 man. Polisverksamheten mot den olovliga sprithanteringen skall vidare, enligt beslut av statsmakterna år 1937, från och med den 1 juli 1938 övertagas av statspolisen. Till följd härav skall statspolisorganisationen från och med sistnämnda dag förstärkas genom utökande av personalen med sammanlagt 29 kriminalpolismän, därav 1 kommissarie, 5 överkonstaplar och 23 konstaplar.

I vissa fall kan skyldighet för enskild att bekosta polisbevakning föreligga. I 18 § av 1925 års polislag föreskrives, att vad i lagen finnes stadgat ej utgör hinder för att polisbevakning anordnas på enskild bekostnad vid visst företag, vid viss tillställning eller eljest i särskilt fall. I 21 § av 1925 års polisreglemente meddelas bestämmelser om förordnande såsom ordningsvakt för den som skall ombesörja i nyssnämnda lagrum omförmäld, på enskild bekostnad anordnad bevakning.

I en under år 1932 inom socialdepartementet upprättad promemoria angående tillämpningen av ordningsstadgans föreskrifter för landsbygden anfördes bl. a. följande.

Redan vid reglerandet av nöjestillställningar genom kommunala ordningsstadgor hava ofta nog förekommit föreskrifter om skyldighet för anordnare av nöjestillställning att på egen bekostnad anordna bevakning vid tillställning genom polis- eller ordningsmän, vilka eventuellt skulle hava godkänts av länsstyrelsen. Upprätthållandet av en sådan bestämmelse är efter ikraftträdandet av polislagen så mycket lättare, som enligt § 18 av nämnda lag det förutsatts, att polisbevakning må kunna på enskild bekostnad anordnas vid visst företag, vid viss tillställning eller eljest i särskilt fall, varom närmare bestämmelser meddelats genom polisreglementet 21 §. Särskilt i fråga om sådana tillställningar av nu ifrågavarande slag, som äro inriktade på ekonomisk vinst för företagaren, torde denne böra åläggas bära de särskilda kostnader, som eljest skulle stanna på det allmänna för övervakande av ordningen vid tillställningen. I regel torde det därför i fråga om tillställningar av nyss angivet slag böra föreskrivas, att anordnaren har att för uppehållande av ordning vid tillställning på egen bekostnad anställa en eller flera av länsstyrelsen förordnade ordningsvakter. Då behovet av vaktpersonal kan, exempelvis å olika veckodagar eller eljest vid olika tillfällen, vara mycket växlande, torde föreskrifter i ämnet böra möjliggöra anpassning av vaktpersonalens antal efter dylika förhållanden. Såsom ordningsvakter torde böra godtagas allenast av länsstyrelsen förordnade personer eller tjänstfria polis- eller fjärdingsmän, som med vederbörligt tillstånd åtaga sig dylikt uppdrag. Oavsett huru med avseende å vaktpersonalen förordnas, torde frågan, huruvida det kräves, att särskild personal ur polisstyrkan är tillstädes för ordningens upprätthållande, alltid kräva övervägande och, i den mån så finnes erforderligt, föranleda kommendering av personal. Vid särskilda tillfällen torde för detta ändamål jämväl böra vidtagas åtgärder för tillkallande av statspolis, sedan dennas organisation blivit genomförd.

I kungörelsen den 24 november 1932 (nr 534) stadgas att, där för polisbevakning, som det åligger enskild att bekosta, skall anlitas stats- eller

reservpolispersonal, den enskilde skall gentemot statsverket förbinda sig att gälda ersättning enligt i kungörelsen närmare angivna grunder.

Riksdagens revisorer hava i sin granskningsberättelse för år 1937 framställt vissa erinringar i fråga om ersättning till statsverket vid anlitande av statspolis (Del I sid. 51—55), därvid revisorerna bl. a. anmärkt på rådande osäkerhet vid tillämpningen av de gällande bestämmelserna på området. I utlåtande (nr 147) i anledning av revisorernas berättelse har statsutskottet hemställt, att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder i syfte att åstadkomma en i möjligaste mån enhetlig tillämpning av bestämmelserna rörande ersättning till statsverket vid anlitande av statspolis. Statsutskottets berörda hemställan har numera bifallits av riksdagen.

Utskottet har i ett tidigare under innevarande riksdag avgivet utlåtande (nr 47) hemställt att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en allsidig, förutsättningslös utredning av frågan, huruvida och i vilken omfattning polisväsendet bör förstärkas, ävensom för riksdagen framlägga de förslag vartill utredningen kan giva anledning. Det är givet, att vid en sådan utredning kommer att övervägas vilka uppgifter som böra tillkomma olika organ för polisväsendet, och att sålunda jämväl den verksamhet som nu ombesörjes av statspolisen blir föremål för uppmärksamhet. Under detta större spörsmål faller även frågan om anlitande av statspolis för upprätthållande av ordning vid nöjestillställningar och dylikt. Bestämmelserna om enskildas ersättningsskyldighet för användande av statspolis i dylika fall hava, såsom framgår av utskottets redogörelse, i annat sammanhang bragts under riksdagens bedömande.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 20 maj 1938.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter*, *Wagnsson*, *Eskhult*, *Karl A. Karlsson*, *Emil Andersson*, *Karl Johan Olsson** och *Roos*;

från andra kammaren: herrar *Bergquist* och *Lindqvist*, fru *Östlund** samt herrar *Olsson* i Mellerud, *Johansson* i Krogstorp, *Lindberg* i Stockholm, *Werner* i Höjen och *Gezelius*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.